

PLATTFORM FOR

IOGT, JUVENTE OG JUBAs

RUSFOREBYGGENDE ARBEID

1. INNLEDNING

Våre organisasjoner var starten på det rusforebyggende arbeidet i Norge for mer enn 150 år siden. Vi ble samtidig en del av den sosiale bevegelsen som drev fram velferdssamfunnet, og en ansvarlig og effektiv ruspolitikk. Mye er skjedd på rusfeltet siden 1800-tallet, også med IOGT, Juvente og JUBA. Men våre organisasjoner er fortsatt viktige aktører i det rusforebyggende arbeidet fordi

- vi konsekvent hevder at i ruspolitikken er forebygging viktigst, mest effektivt og mest humant.
- vi alltid har vært og vil fortsette å være pådriver for en restriktiv alkohol- og narkotikapolitikk.
- folkelig mobilisering og frivillig engasjement er den viktigste ressursen i det rusforebyggende arbeidet.
- vi driver gode forebyggingsprosjekter og utvikler nye forebyggingsmetoder.
- vi demmer opp mot at rusmidler skal dominere sosialt samvær.
- vi er en motkraft mot kommersielle krefter på alkohol- og narkotikaområdet.
- vi har et globalt perspektiv på rusforebygging og driver med dette over hele verden gjennom FORUT og IOGT International.

Vårt utgangspunkt for det forebyggende arbeidet er at vi ser rusproblemer som en av de alvorligste truslene mot et godt liv og et velfungerende samfunn. Bruken av rusmidler gir problemer som rammer både egen og andres helse og sosiale liv. Noen problemer er akutte, andre er knyttet til langvarig bruk. For enhver som faller utenfor er det flere berørte; nær familie, venner og kolleger.

Det er på alle måter bedre å forebygge enn å reparere. Behandling kan bare løse en mindre del av samfunnets rusproblemer, og for dem som kommer til behandling er det allerede skjedd stor skade. For den største gruppen rusproblemer – de som medfører skader på tredjeperson - har behandling liten betydning.

Forebyggingstiltak kan deles inn i¹

Universell forebygging er strategier og tiltak som retter seg mot alle, uten å skille mellom grupper eller individer. Dette er en solidarisk tilnærming til rusforebygging. Alle yter et bidrag. Dermed kan man lettere unngå stigmatisering av utsatte grupper og å velte ansvaret for rusproblemet over på ofrene.

¹ ["Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk". Meldingen nevner også miljørettede forebyggingsstrategier, som vi regner inn som en del av de universelle strategiene.](#)

Selektiv forebygging er strategier og tiltak som rettes mot risikosituasjoner og risikogrupper som er mer utsatt enn andre for å utvikle en risikofull rusmiddelbruk og på sikt kanskje et rusproblem.

Indikativ forebygging er strategier eller tiltak som rettes mot enkeltindivider hvor risikofaktorer eller rusproblemer allerede er observert eller opplevd.

I dette dokumentet er "forebygging" å forstå som tiltak som kan hindre at problemer oppstår, på et tidligst mulig tidspunkt.

Rusmidler er i dette dokumentet brukt som en fellesbetegnelse både på alkohol og ulike typer narkotika. Felles er at det er psykoaktive stoffer som påvirker belønningssystemet i hjernen, og kan føre til avhengighet.

Vi mener at det er mange av de samme faktorene som påvirker bruken, uavhengig av rusmiddel. Generelt kan vi si at jo flere som ser positivt på bruk av rusmidler, desto vanskeligere er det å begrense tilgjengeligheten. Arbeidet for å redusere forbruket vil derfor være avhengig av at det skapes holdninger som i alle fall ser at det er klare negative sider ved rusmiddelbruk – og at det derfor er en sentral oppgave å redusere forbruket.

Alkohol er det eneste legale rusmidlet. For alkohol er aksepten generelt høy, og det er bare i spesielle situasjoner som i trafikken, samvær med barn, på arbeidsplassen hvor du vil kunne finne større grupper som vil være mot enhver bruk. De helt alkoholfrie sonene i samfunnet har blitt færre de siste tiårene. For narkotika er generelt holdningen negativ til bruk, selv om du vil finne miljøer også her med høy aksept. I tillegg har man for alkohol, pga at det er en lovlig vare, en sterkere kommersialisering av markedet, og en industri som arbeider aktivt med markedsføring og for å fremme bruk av alkohol på ulike måter. Derfor vil utgangspunktet for forebyggingsarbeidet også være forskjellig.

2. VÅRT UTGANGSPUNKT

Vi prioriterer å bidra til universelle forebyggingstiltak. Våre organisasjoner er også engasjert i selektiv og indikativ forebygging, men slike tiltak blir ikke dekket av dette dokumentet. Det er ikke vanntette skott mellom de ulike typene. Universelle tiltak treffer også de som er mest utsatt. Selektive og indikative forebyggingstiltak kan påvirke miljøet rundt dem med en risikofull rusmiddelbruk eller som har rusproblemer.

Når vi prioriterer universelle forebyggingstiltak har det sin bakgrunn i:

Betydningen av totalforbruket

Det er en klar sammenheng mellom totalforbruket av alkohol i befolkningen og skadeomfanget. Øker forbruket øker også skadene. Dette er en sammenheng som har overveldende støtte både blant forskere og fagfolk på feltet.

Forebyggingsparadokset

Det er vanlig å fokusere på rusproblemer blant dem som har det høyeste forbruket. Hovedtyngden av rusproblemene skapes imidlertid av alkohol- eller narkotikabruk blant moderate brukere, ikke av de avhengige. Dette er naturlig, siden moderate brukere også er den største gruppen. Derfor får man den største forebyggende effekten ved å rette innsatsen mot hele befolkningen, og ikke bare mot storforbrukerne.

Folkehelseperspektivet

Folkehelse er et bredt definert begrep der helse ikke bare handler om kroppslige skader, men også psykisk helse, trygghet og velferd. Sosiale virkninger, dvs konsekvenser for andre enn alkohol- og narkotikabrukerne selv, utgjør en betydelig del av det samlede rusproblemet i samfunnet. Folkehelsebegrepet ser på helsetilstanden i hele befolkningen. Individens og samfunnets helseproblemer er i stor grad et speilbilde av forbruksvaner og levemåter i det man kan kalle normalbefolkningen. Dette er ikke til hinder for at også individuelle faktorer har stor betydning. Særlig er det slik at rusproblemer rammer hardere hos individer med vanskelig oppvekst og i marginaliserte og ressursvake befolkningsgrupper.

3. KULTURELLE FENOMENER

Vårt utgangspunkt er at rusmiddelbruk og tilhørende problemer best kan forstås som sosiale og kulturelle fenomener. Vaner smitter. Vi tar til oss verdier og holdninger gjennom oppveksten, og vokser inn i en måte å bruke rusmidler på som er vanlig i det miljøet vi er en del av. Så har mennesker også ulike individuelle egenskaper, genetiske forutsetninger og personlighetstrekk som er med på å bestemme hvordan vi reagerer på bruk av rusmidler.

Valget om å bruke rusmidler eller ikke avhenger av ulike faktorer. De viktigste er

1. Tilgang – hvor enkelt er det å skaffe seg rusmidler (fysiske tilgjengelighet). Dette handler i stor grad om på hvilken måte vi regulerer markedet for salg- og bruk av rusmidler.
2. Kostnad – hva den økonomiske kostnaden er ved bruk av rusmidler (økonomisk tilgjengelighet)
3. Aksept – i hvilken grad bruk av rusmidler er akseptert i samfunnet eller blir oppmuntret til/frarådet av personer som er viktige for den enkelte (sosial tilgjengelighet). Den sosiale støtten antas å være en av de mest sentrale mekanismene for utvikling av en bestemt type atferd. Det finnes betydelig sosial støtte for å drikke alkohol, og ofte finnes det få som drar i motsatt retning. Når det gjelder narkotika varierer dette fra miljø til miljø, men generelt er det mindre akseptert enn å drikke alkohol.
4. Attraktivitet – hvordan oppfattes det å bruke rusmidler – kult, moderne, gammeldags etc. Det handler om de bildene hver av oss har inne i hodet – hva vi ønsker å fremstille oss selv som. Dette styres gjerne av fellesforestillingerne i den gruppen vi er med i. Disse forestillingene kan endre seg gjennom livet. (Psykologisk tilgjengelighet)

De fleste forebyggingstiltak retter seg mot en eller en kombinasjon av disse faktorene. Desto mer et rusmiddel er tilgjengelig, rimelig, attraktivt både som sosialt symbol og fordi det gir de ønskede godene til brukeren, og jo mer bruken er vanlig og akseptert i omgangskretsen, jo mer sannsynlig er også eksperimentering og videre bruk.²

Motsatt så vil det å ikke bruke rusmidler gjøres enklere ved at det finnes gode og rimelige rusfrie alternativer også i settinger hvor bruk av rusmidler er vanlig, at det finnes en sosial aksept for å ikke drikke alkohol eller bruke narkotika, og at dette oppfattes som attraktivt og moderne.

”Situasjonens logikk” er ofte avgjørende for om og hvordan man bruker rusmidler. Moderne atferdsforskning har vist at det er mulig å endre atferd gjennom å gjøre små endringer i omgivelsene.³ Om man kan gi de riktige signalene i drikkesituasjonen, kan man endre folks oppfattelse av konkrete valgsituasjoner. Særlig i situasjoner der det vanligvis ikke er mye tid til å reflektere om konsekvensene av hva vi gjør, og hvor det kortsiktige perspektivet overdøver det langsiktige. Dette er realiteten i mange drikkesituasjoner. Dette gjør at umiddelbare faktorer som pris og gode alternativer til rusmidler blir svært viktige.

Bruk av rusmidler handler også i stor grad om hvilke symboler man omgir seg med. Symboler handler om hvordan man ønsker å fremstå overfor omverdenen. Alle har et behov for å passe inn. Ungdommer vil oppfattes som voksen, og alkohol er et viktig symbol på det å være voksen. Å ikke drikke vil dermed oppfattes som det motsatte – å være umoden eller henge etter. Innvandrere som ikke drikker vil kunne bli oppfattet som lite integrerte. Arbeidskollegaen som ikke vil være med på fredagspilsen vil kunne bli oppfattet som lite sosial. Brukere av andre typer rusmidler kan danne subkulturer med sine egne ritualer, fortellinger og symboler.⁴

Samtidig er det viktig å huske at opplevelsene mennesker har med rusmidler, enten de er positive eller negative, er faktiske opplevelser helt uavhengig av hvilke forestillinger eller disposisjoner som måtte ligge bak dem. Om vi oppnår det vi er ute etter – positiv oppmerksomhet, sosial støtte eller andre goder - spiller det mindre rolle der og da om det er forestillingene bak som skapte stunden. For noen føles det givende og meningsfullt å drikke alkohol og for majoriteten som velger å drikke, vil ikke alkohol skape større problemer. Dette er noe vi som formidler et rusrestriktivt budskap må ta alvorlig for selv å bli tatt alvorlig med eget budskap.

4. MÅL FOR FOREBYGGINGEN

Målene for forebyggingsarbeidet må være på overordnet nivå

** Holde andelen rusmiddelbrukere i befolkningen på et lavest mulig nivå*

Det må være sosialt akseptert å ikke drikke. Og vi må holde på den generelle kritiske holdningen til bruk av narkotika. Vårt utgangspunkt er at bruk av rusmidler ikke er

² [Babor, Thomas et.al: Drug Policy and the Public Good, s. 18](#)

³ Thaler/Sunstein: Nudge

⁴ Se f.eks Pedersen, Willy: Cannabiskultur

selvsagt. Vi vil derfor bidra til at flere setter spørsmålstegn ved rollen alkohol har i vår kultur, og gjøre det enklere å ta alkoholfrie valg.

Jo flere som ikke bruker rusmidler jo sterkere kan normen om hva som oppfattes som "normal" bruk bli utfordret, og jo sterkere blir også aksepten og muligheten for å begrense tilgjengeligheten.

** Holde forbruket av alkohol og narkotika blant brukerne på et lavest mulig nivå*

Den norske alkoholforskeren Ole-Jørgen Skog påviste hvordan drikking bør ses som et kollektivt fenomen. Hele befolkningen glir opp og ned i forbruk mer eller mindre i takt. En persons drikkemønster er dermed påvirket av drikkemønsteret til de rundt han eller henne. Samfunnet kan slik sees som et stort sosialt nettverk.

** Utsette debutalderen blant ungdom lengst mulig*

Forskning viser at når man debuterer med alkohol også har betydning for drikkevaner senere i livet. Sammenhengen er ikke absolutt, forebyggende arbeid kan ikke ta slutt når man fyller 18, men det er påvist en sammenheng mellom tidlig debutalder og høyt konsum senere i livet. Ungdom har også en større sjanse for helseskader knyttet til alkohol. Ungdommer som får aksept for alkoholbruk hjemme bruker mer alkohol og ruser seg mer enn andre.

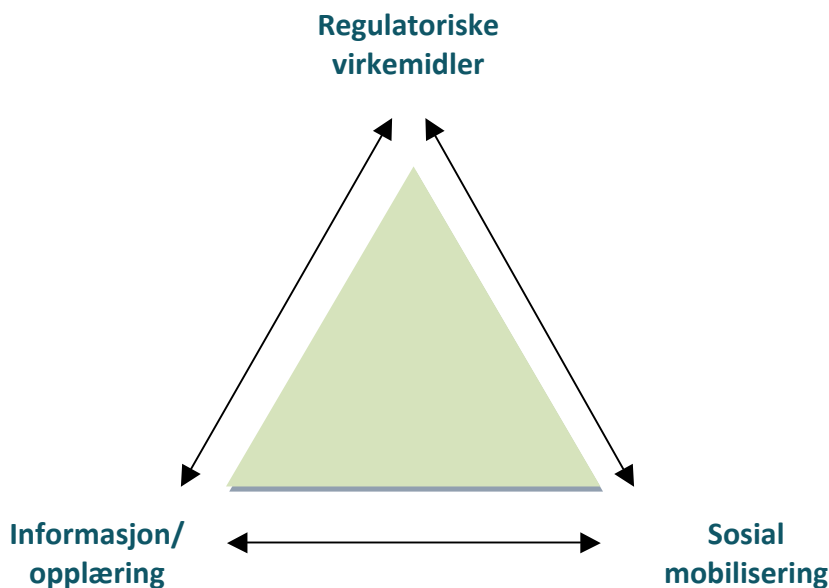
** Et mindre beruselsesorientert drikkemønster*

Sammenhengen mellom alkohol og vold er betinget av drikkemønster. I land med et beruselsesorientert drikkemønster er det en sterkere sammenheng mellom alkohol og vold enn i andre land. Det nordiske drikkemønsteret er tradisjonelt vært beruselsespreget, og det har etablert seg tradisjoner med fyll i ungdomstiden, russtid, studietid og i sosiale tilstelninger i tilknytning til jobb. I kjølvannet av fyll skjer det mye skader, ulykker, vold, overgrep og andre lovbrudd.

5. MÅLGRUPPER

IOGT, Juvente og Juba har tiltak og prosjekter rettet mot både barn, ungdom og voksne. For barn er det ikke eget rusbruk som står i sentrum, men å utvikle beskyttelsesfaktorer som kan være til hjelp senere i livet. For de aller fleste er ungdomstiden tiden da man begynner å eksperimentere med rusmidler og etablere drikkevaner. Målsettingen for forebyggingsarbeidet i denne gruppen er å utsette debutalderen så lenge som mulig. Voksne har behov både å være bevisst egen rusbruk, og sin rolle som forebyggere for sine barn og ungdommer.

Samlet når vi gruppene fra ulike vinklinger, og kompletterer hverandre godt. Ungdom befinner seg f.eks i en fase av livet der de søker nye impulser og rollemodeller og dette finner de ofte i sine jevnaldrende. Russosialiseringen skjer i et sosialt miljø med jevnaldrende, og følgelig er bruk av jevnaldrende i formidlingen en strategi som blant annet utnytter allerede etablerte kommunikasjonsformer og -kanaler. Samtidig har nasjonal og internasjonal forskning fra de siste årene gitt støtte til at foreldre har en viktig rolle i forebygging av rusbruk hos sine barn i ungdomstiden. Derfor bruker vi både anerkjente metoder som ung-til-ung i vårt arbeid, samtidig som vi støtter foreldre til å bli gode forebyggere for sine barn.

6. FOREBYGGINGSTRIANGELET

Vårt utgangspunkt for forebyggingsarbeidet finner vi i "forebyggingstriangelet."

Det finnes ingen enkeltmetode som sikrer at en stor andel mennesker opplyses og endrer sin atferd på en enkel og kostnadseffektiv måte. Det krever ulike metoder og en helhetlig tilnærming.

Politikk som regulerer tilgjengelighet og bruk er viktig forebyggende arbeid. Reguleringer som begrenser tilgjengelighet, reklamereguleringer, kontroll av salgs- og skjenkesteder, høye avgifter etc. er de mest effektive tiltakene vi har for å begrense forbruket. Dette påvirker direkte tilgang og kostnader, men kan også ha betydning for hvordan aksepten for rusmidler utvikler seg.

Informasjon/opplæring er f.eks. informasjonskampanjer, yrkesopplæring, kursvirksomhet og andre former for påvirkningsarbeid rettet mot å øke kunnskap, fremme holdninger, kompetanse og endre atferd. Dette spenner fra ren faktainformasjon til tiltak som tar sikte på å påvirke de sosiale normene. Hva tolererer vi av fyll? Hva slags forventninger har vi til alkoholbruk? Hvilke normer er det som skal gjelde i utelivet og i drikkesituasjoner? Hvor akseptabelt er det å ikke drikke? Foruten å støtte opp om reguleringer kan dette også påvirke attraktiviteten til rusmidler.

Sosial mobilisering handler om å skape engasjement og interesse for tematikken. Gjennom ulike virkemidler skape støtte for andre tiltak og forståelse for at vi har å gjøre med et faktisk problem, og som vi kan gjøre noe med. Mobilisering handler også om hvordan man gjør et problem viktig. Intensiteten i engasjementet kan være avgjørende.

De tre hjørnene av trekanten henger sammen og påvirker hverandre. Sosial mobilisering er avhengig av god skoloring og forståelse, og uten sosial mobilisering

eller en sterk opinion vil den nødvendige støtten til de regulatoriske virkemidlene svekkes. Politikk krever legitimitet i befolkningen, og kan altså ikke løsrives fra den samme befolkningens kunnskap/forståelse og engasjement. Strengt uformelle normer for drikking kan være med å begrense skadene, mens mer liberale holdninger kan øke behovet for en strengere regulering. Jo bedre samspill mellom de ulike tiltakene, jo bedre effekt kan vi anta at en strategi vil ha.

Denne forståelsen av forebygging gjør de frivillige organisasjonene til sentrale, og nødvendige aktører for en god og helhetlig rus- og forebyggingstilnærming.

7. PRINSIPPER FOR VÅRT FOREBYGGINGSARBEID

FRIVILLIGHET

Frivillige organisasjoner tilfører en merverdi til forebyggingsarbeidet. I dag har frivilligheten endret seg fra det "livslange" engasjementet og forpliktelsen til det mer tidsbegrensede/ad-hoc pregede og konkrete engasjementet. Dette har også medført at organisasjonene har flere heltidsansatte for å kunne drive arbeidet.

Det reduserer ikke betydningen av frivillig arbeid at man må bruke mer ressurser på å legge til rette for den. Frivillig aktivitet er i seg selv et gode, og er viktig for å skape den sosiale kapitalen i et samfunn. En vanlig definisjon er at sosial kapital er gjensidige tillitsforhold mellom individene i et samfunn. Det kan forstås som samling om noen grunnleggende felles verdier, vilje til å ta ansvar for fellesskapet, satse på samarbeid og fellesskap.

Frivillig arbeid på forebyggingsfeltet er viktig fordi -

Meningsfrihet

Til forskjell fra offentlige myndigheter har frivillige utbredt frihet til å utøve politisk påvirkningsarbeid og opinionspåvirkning på tvers av offentlig politikk. Frivillige har heller ingen mål om fortjeneste som følge av en bestemt samfunnsutvikling. Det sikrer et mangfold.

Vaktbikkjer

De frivillige organisasjonenes uavhengighet og meningsfrihet gjør oss i stand til å utøve viktig samfunnskritikk og gir oss en unik mulighet til å være vaktbikkjer som følger opp at forebygging blir prioritert og fulgt opp.

Engasjement

De frivillige organisasjonene sikrer kort avstand mellom engasjement og innsats. Det er en lett tilgjengelig arena for å involvere seg i.

Kostnadseffektivt

Frivillige organisasjoner driver kostnadseffektivt arbeid, og gjør dermed samfunnet i stand til større innsats mot et problem. Johns Hopkins-senteret sin studie av frivillig sektor i 16 ulike land viste at norske organisasjoner og stiftelser står for en arbeidsmengde som tilsvarer 8,2% av den totale arbeidsstyrken. Hele 4,8% av disse

prosentpoengene skjer i form av ulønnet frivillig aktivitet. Frivillig sektor produserer verdier tilsvarende 4,2% av brutto nasjonalprodukt.

Kontaktflate

Selv om vi har profesjonaliserte sekretariater, er det likevel frivillige eller medlemmer som utøver det meste av arbeidet. De har kontaktflaten ute i lokalsamfunnet, og skaper nettverk. Utvikling av prosjekter bør ligge så nær målgruppen som mulig, og slik sett er vi som jobber tett på våre frivillige medarbeidere en kompetanse-spydspiss i utviklingsarbeidet.

Troverdighet

Frivillige organisasjoner kan ofte oppleve mistro nettopp fordi de har tydelige ideologiske eller livssynsmessige verdigrunnlag. Men i mange sammenhenger og for mange mennesker er det nettopp dette som gir arbeidet vårt troverdighet. Vi kan ikke beskyldes for å ha interesse om fortjeneste i det ene eller andre resultatet. Mange opplever også tillit og troverdighet i møte med mennesker som gjør et arbeid på fritiden sin og ut fra et ideelt engasjement.

KULTURKRITIKK

Forebygging handler ikke bare om å informere om risikoen ved rusmiddelbruk eller fokusere på potensielle skadevirkninger. Det betyr at forebyggingsarbeid heller ikke kan være verdinøytralt, og vi ønsker å utfordre verdier i samfunnet gjennom en kulturkritisk argumentasjon. Alkohol hører med i mange sosiale sammenhenger. Normen rundt alkohol sier at dette er naturlig, og det blir sjeldent stilt spørsmål om hvorfor det er slik. Konsekvensen blir færre egne valg og et høyere forbruk. Normene påvirker også den politiske debatten. Media og økonomiske interesser bak salg av rusmidler er med og befester denne normen.

Hovedmålet er å synliggjøre dette og sette spørsmålstegn ved rusmidlers rolle i samfunnet. Dette gjør vi bl.a. ved å

Redusere det attraktive bildet som finnes av alkohol i samfunnet

Avmystifisere alkoholens ruseffekter. Fokusere på mennesker og deres grunner til å bruke rusmidler, heller enn effekten av rusmidlet. Sette spørsmålstegn ved alkoholnormen og allment aksepterte myter om alkoholens virkning og posisjon i det sosiale miljøet. Mange av alkoholens "sosiale virkninger" er tillært og ikke bestemt av alkoholens fysiske virkning på kroppen. Dermed setter vi også spørsmålstegn ved noen av motivene for rusmiddelbruk.

Oppklare flertallsmisforståelser

Endre oppfattelsen om at det er helt vanlig at alle skal bruke eller bruker rusmidler oftere enn man selv gjør. Synliggjøre at mange foreldre og foresatte er restriktive når det gjelder deres barns bruk av rusmidler. Synliggjøre den klare støtten som finnes for et fortsatt forbud mot narkotika.

Reflektere over egne valg

Alle, men særlig ungdom, trenger trening på å ta valg på egne premisser, ikke på andres reaksjoner. De må kunne analysere valgsituasjoner og ta selvstendige beslutninger ut fra sine forutsetninger både for seg selv og for sine nærmeste.

Arbeide mot "alkoholiseringen" av alle sosiale sammenhenger

Noen sosiale sammenhenger, så som samvær med barn bør være rusmiddelfrie. Plasser hvor det i dag drikkes mye alkohol, som i utelivet, må også ha rom for å velge alkoholfritt. De sosiale sammenhengene må i mindre grad være basert på alkoholbruk.

Støtte opp om den negative holdningen som finnes til bruk av narkotika

Det store flertallet i befolkningen er negative til bruk av narkotika. Å beholde og styrke denne opinionen er helt avgjørende for at et fortsatt forbud skal beholde sin legitimitet.

Redusere "privilegiene" knyttet til alkoholbruk

Å drikke gir i dag et frikort til å handle på måter som ellers ikke ville vært akseptert. Drikking er blitt beskrevet som en time-out hvor andre regler gjelder, og hvor du kan være eller snakke på andre måter enn ellers. Dette bygger på forestillinger om hvordan alkoholen påvirker mennesket.

Skape andre identitetsmarkører

Rusmidler blir viktige identitetsmarkører, og i forebyggingsarbeidet er det derfor viktig å etablere andre markører som kan symbolisere vellykkethet, modenhet, kulhet osv. Vi kan ikke be mennesker om å oppgi noe meningsfullt uten å ha noe annet å tilby. Da må man fokusere på det meningsbærende i det å drikke (eller det å la være), samt fokusere på det estetiske; hva slags symboler som viser hvem du er.

Motvirke kreftene som ønsker å øke forbruket

Vise hvordan alkoholindustrien og mange medier skaper positive assosiasjoner til rusmiddelbruk gjennom bilder, vinspalter, ulike former for reklame, sponing etc. Dette er med på å forsterke forestillingene omkring rusmiddelbruk.

KUNNSKAPSBASERT

Rusforebygging handler om læringsprosesser. Som organisasjoner på rusfeltet har vi gjennom mange år opparbeidet oss et unikt kjennskap til våre målgrupper og hvilke mekanismer som fungerer i møte med disse, hva slags preferanser de har og hvordan de vil innrette sine liv. Dette er kjennskap som vi systematisk utvikler hele tiden. Så lenge vi har drevet rusforebyggende prosjekter har vi lagt stor vekt på evaluering og stadig utvikling av tiltakene. På den måten har vi også villet bidra til å bedre kunnskapen om hva som virker og hva som ikke virker av rusforebygging. Slik målgruppekjennskap tilsvarer brukerperspektivet i behandlingssystemer, slik blant andre American Psychological Association (APA) anvender det. Forebygging krever også kjennskap til praksisfeltet, særlig når det gjelder implementering. Dette tilsvarer klinisk kompetanse i behandlingssystemer. Forskningskunnskap er også avgjørende, for å sikre gode strategier, metoder og korrekt formidling.

Til sammen danner disse tre elementene; forskning, praksiskompetanse og målgruppekjennskap et kunnskapstriangel, som legges til grunn for forståelsen av "kunnskapsbasert forebygging". Ofte tillegges forskningskunnskap alene denne betegnelsen, men god forebygging forutsetter gjensidighet og likeverdighet mellom de tre elementene. Dette krever igjen aktører som bruker forskning og praksiskompetanse i møte med målgruppene. Frivillige organisasjoner er sentrale i et slikt arbeid.

8. KONKLUSJONER

Våre satsninger på forebyggingsfeltet fremover

- Representere en kunnskapsbasert, human og effektiv rusmiddelpolitikk. Styrke det politiske arbeidet. Bygge et nettverk av lokale ruspolitiske aktivister.
- Bygge fortsatt legitimitet for en forebyggende restriktiv rusmiddelpolitikk
- Arbeide for å styrke den sosiale aksepten for å ikke drikke alkohol eller bruke andre rusmidler
- Arbeide for å styrke den sosiale aksepten for at samvær rundt barn og unge skal være alkoholfrie soner
- Skape forståelse for at skadene ikke bare rammer dem som drikker og dem vedkommende er sammen med, men også helt uskyldige tredjepersoner som familie, barn osv.
- Koordinere prosjektarbeidet og ha jevnlig faglige forum videre.
- Være en kunnskapsbase på feltet.
- Være en motvekt mot økonomiske interesser bak alkohol – og narkotikaomsetning.
- Ha et globalt perspektiv ved nettverksbygging gjennom FORUT og IOGT International.

Krav/forslag til myndighetene

- Sørge for offentlige arenaer, så som skolen, er åpen for bidrag fra frivillige organisasjoner. Skolen er en viktig arena fordi den samler alle, uavhengig av bakgrunn. Skolen favner de ungdommene som har størst behov for forebyggende innsats. På andre arenaer er det de mest utsatte ungdommene som faller ut først.

- Gi frivillige organisasjoner mulighet til å bygge opp og ta vare på kompetansen gjennom forutsigelige tilskuddsordninger og et langsiktig perspektiv på samarbeid med det frivillige.
- Bygge videre på den restriktive ruspolitikken vi har hatt, og skape forståelse for hvorfor vi har denne politikken. At alkohol ikke er noen ordinær dagligvare, og at legalisering av andre former for rusmidler verken er ønskelig eller ønsket av folk flest.
- Arbeide videre for de alkoholfrie sonene, og for at arenaer hvor barn er tilstede holdes alkoholfrie
- Bidra til en bedre kunnskapsbase om hva som virker i forebyggingsarbeidet.